

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

Извештај за прво тромесечје 2017. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	13
3. Аутоодговорност.....	14
4. Закључак	15

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1.1. до 31.3.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

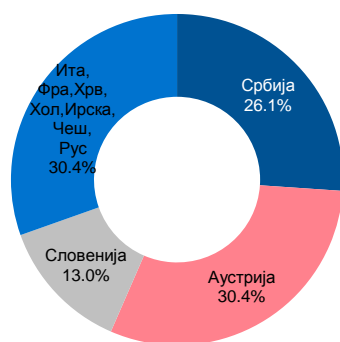
Друштва за осигурање

На крају Т1 2017. године у Србији послује 23 друштва за осигурање, што је за једно² друштво мање у поређењу са истим периодом претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 19 друштава, док пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бави се пет друштава, искључиво неживотним осигурањем осам друштава, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава.

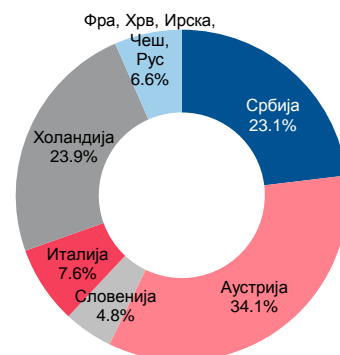
Посматрано према власничкој структури капитала од 23 друштва за осигурање 17 је у већинском страном власништву.

Уласком на тржиште и добијањем гринфилд лиценци, друштва за осигурање у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају Т1 2017. године у: премији животних осигурања са 94,0%, премији неживотних осигурања са 62,1%, укупној имовини са 76,9%, као и у броју запослених са 68,6%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за осигурање Србије према власништву (у Т1 2017. год.)

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за осигурање Србије према власништву (у Т1 2017. год.)

Извор: Народна банка Србије

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за осигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије. При анализи тржишта осигурања потребно је имати у виду да су промене, у овом извештају, посматране у односу на податке друштава за осигурање која су имала дозволу у Т1 2016. години.

² Народна банка Србије је једном друштву за неживотно осигурање дала сагласност за добровољну ликвидацију у мају 2016. године.

Остали учесници на тржишту

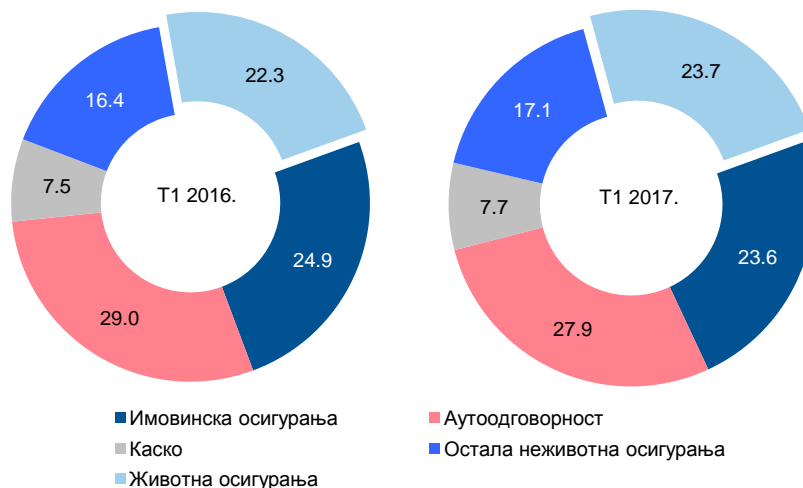
Поред друштава за осигурање на тржишту послује и: 19 банака и шест даваоца финансијског лизинга, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, затим 89 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштва за заступање у осигурању), 94 заступника у осигурању (физичких лица-предузетника) и 5923³ овлашћена лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т1 2017. године износила је 24,1 млрд динара (195 млн евра или 208 млн америчких долара)⁴, што представља раст од 10,0% у односу на исти период претходне године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 76,3%, док је учешће животних осигурања износило 23,7%. Раст учешћа животних осигурања са 22,3% у истом периоду претходне године последица је номиналног раста тих осигурања од 17,0%.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања
(у Т1 2016. год. и Т1 2017. год. у %)

Извор: Народна банка Србије

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у Т1 2017. године је донекле слична структури у истом периоду 2016. године, уз бележење највећег

³ Активна овлашћена лица у складу с изменама подзаконске регулативе.

⁴ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. март 2017. године.

учешћа осигурања од одговорности због употребе моторних возила (осигурање од аутоодговорности) у укупној премији од 27,9%. За разлику од Т1 2016. године када је осигурање имовине од пожара и других опасности и осталих осигурања имовине – имовинска осигурања по учешћу следило осигурање од аутоодговорности, у Т1 2017. године услед нижег раста премије имовинских осигурања од раста премије животних осигурања, његово место по учешћу заузима животно осигурање са 23,7%. После имовинских осигурања са учешћем од 23,6%, следи осигурање моторних возила – каско са 7,7%.

Премија неживотних осигурања у Т1 2017. године бележи раст од 8,0% у односу на исти период 2016. године. Премија осигурања од аутоодговорности је забележила раст од 5,8%, премија имовинских осигурања 4,5%, премија осигурања од последица незгоде 9,8%, док премија осигурања моторних возила – каско 13,8%.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталих и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом, у Т1 2017. године бележи учешће од 5,2%.

Поређењем учешћа премије добровољног здравственог осигурања уочава се његов раст са 3,3% у Т1 2016. године на 3,8% у Т1 2017. године, праћен номиналним растом ове премије од 27,0%. При томе скоро четири петине тржишта покривају три друштва за осигурање.

У Т1 2017. године у поређењу са Т1 2016. године није дошло до промена у ранг листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини укупне премије осигурања, која у укупној премији тржишта учествују са 78,1%. Међутим, дошло је до промене у рангу пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини премије неживотних и премије животних осигурања, која у укупним наведеним категоријама свих друштава за осигурање учествују са 81,4% и 82,2%, респективно.

Концентрација на тржишту мерена *Herfindahl Hirschman*-овим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање је умерена и на крају Т1 2017. године износи 1.260⁵.

⁵ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг листа пет највећих друштава за осигурање

(у мил.дин, у %)

	31.03.2016.			31.03.2017.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
према критеријуму укупне премије							
Дунав	6199	28.3	1	6682	27.7	1	-
Generali	5128	23.4	2	5151	21.3	2	-
ДДОР	2569	11.7	3	2873	11.9	3	-
Wiener	1931	8.8	4	2772	11.5	4	-
Триглав	998	4.5	5	1382	5.7	5	-
према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	5869	34.4	1	6339	34.4	1	-
Generali	3190	18.7	2	3481	18.9	2	-
ДДОР	2354	13.8	3	2586	14.0	3	-
Wiener	1065	6.2	4	1327	7.2	4	-
Триглав	973	5.7	6	1267	6.9	5	раст
Уника нж	979	5.7	5	933	5.1	6	пад
према критеријуму премије животних осигурања							
Generali	1937	39.7	1	1670	29.2	1	-
Wiener	866	17.7	2	1446	25.3	2	-
Grawe	649	13.3	3	678	11.9	3	-
Societe Gen	135	2.8	8	473	8.3	4	раст
Уника жив	457	9.4	4	426	7.5	5	пад
Дунав	330	6.8	5	342	6.0	6	пад

Извор: Народна банка Србије

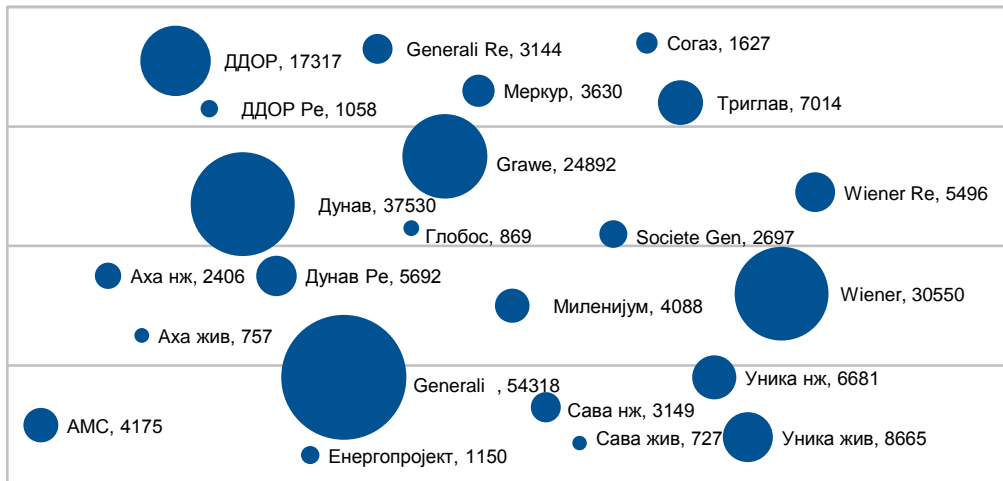
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање и друштава за реосигурање повећана је на крају Т1 2017. године на 227,6 млрд динара (1.836 млн евра или 1.960 млн америчких долара)⁶, и то за 10,8% у односу на крај Т1 претходне године.

⁶ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. март 2017. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за осигурање**
(на дан 31.03.2017. године, у млн RSD)

Извор: Народна банка Србије

У Т1 2017. године није дошло до промена у ранг листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 77,6%.

Табела 1.3. **Ранг листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**

(у мил.дин, у %)

	31.03.2016.			31.03.2017.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Generali	46782	24.8	1	54318	25.6	1	-
Дунав	34892	18.5	2	37530	17.7	2	-
Wiener	25981	13.8	3	30550	14.4	3	-
Grawe	21668	11.5	4	24892	11.7	4	-
ДДОР	16019	8.5	5	17317	8.2	5	-

Извор: Народна банка Србије

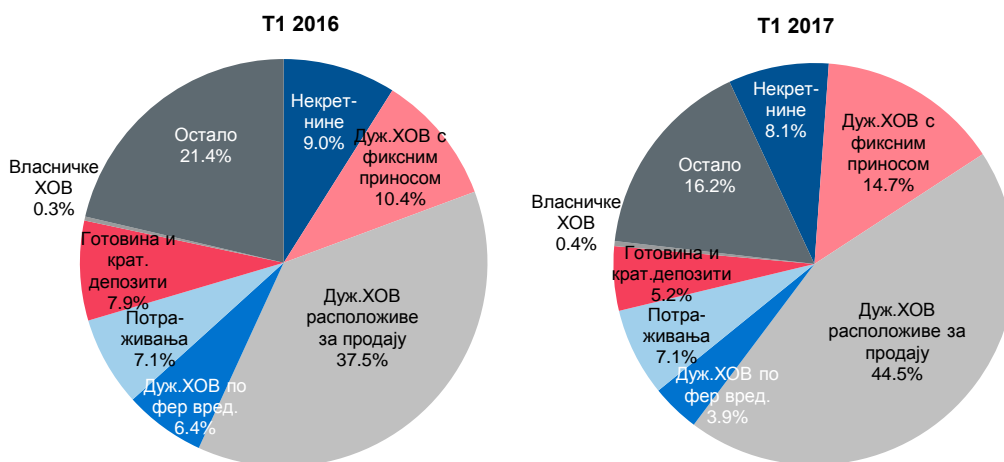
Структура активе

У структури активе друштава за осигурање и друштава за реосигурање, са стањем на дан 31. март 2017. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности и то дужничке хартије од вредности: расположиве за продају (44,5%), са фиксним приносом (14,7%) и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (3,9%), иза којих су следили: некретнине, постројења и опрема

(8,1%), потраживања (7,1%), готовина и краткорочни депозити (5,2%), власничке хартије од вредности (0,4%) и остало⁷.

У поређењу са истим периодом претходне године може се закључити да с једне стране, дужничке хартије од вредности расположиве за продају повећавају претежно учешће, бележењем значајног номиналног раста по стопи од 31,3%, док с друге стране, некретнине и готовина и краткорочни депозити смањују учешће у укупној активи.

Графикон 1.3.2. Структура aktive
(на дан 31.03.2016. и 31.03.2017.)

Извор: Народна банка Србије

Структура пасиве

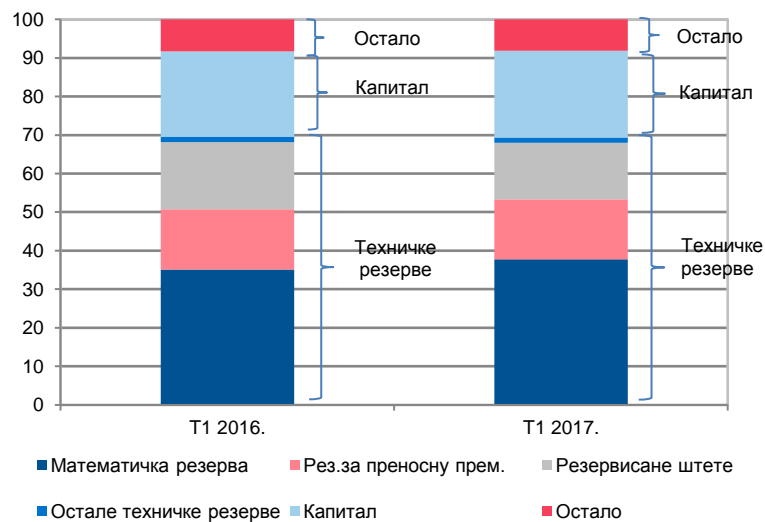
У структури пасиве на крају Т1 2017. године техничке резерве исказују учешће од 69,4%, а капитал 22,5%.

Капитал у износу од 50,9 млрд динара бележи раст у односу на крај Т1 претходне године по стопи од 12,2%, док техничке резерве у износу од 156,7 млрд динара у посматраном периоду бележе раст од 10,4%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста од 18,9%.

Техничке резерве у континуитету бележе и номиналан и реалан раст.

⁷ Остало обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остали дугорочни финансијски пласмани (осим дужничких ХОВ са фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале ХОВ у оквиру финансијских пласмана, остали краткорочни финансијски пласмани, порез на додату вредност, АВР и техничке резерве које падају на терет саосигурања и реосигурања.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије

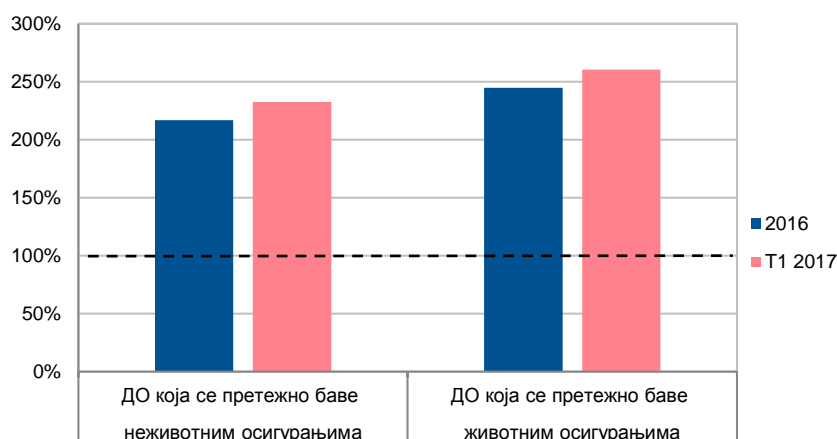
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе као и од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности сектора осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) на дан 31. март 2017. године у Србији је износила 38,7 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 15,6 млрд динара. На нивоу свих друштава за осигурање у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни покататељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) је износио 232,4%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 260,5%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

Извор: Народна банка Србије

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе** на крају Т1 2017. године је на задовољавајућем нивоу и износи 19,4%, док је на крају 2016. године износио 18,7%.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је смањен са 2,3% на крају 2016. године на 2,1 % на крају Т1 2017. године. На промену вредности овог показатеља утицао је пад горе наведених облика активе.

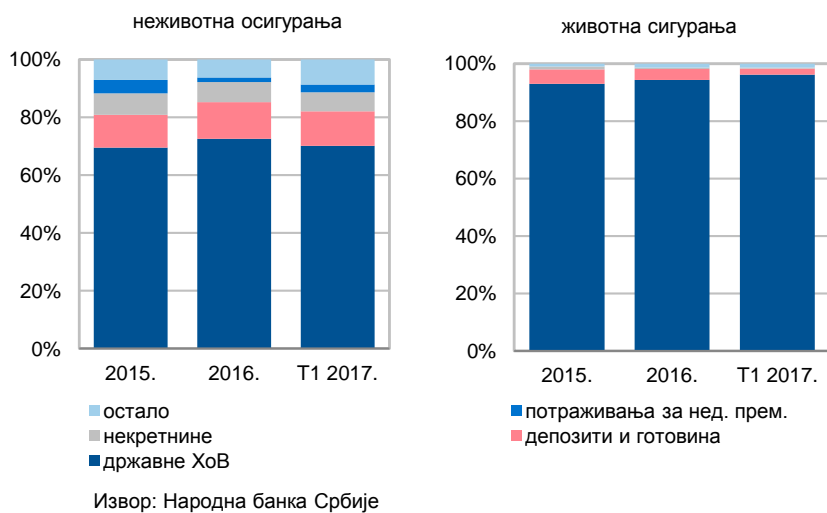
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

У циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира на начин да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва за осигурање техничке резерве *неживотних осигурања* у Т1 2017. године, највећим делом биле су уложене у државне хартије од вредности 70,1%, а затим у депозите код банака и готовину 12,0%, некретнине 6,6% и потраживања за недоспеле премије 2,7%.

У структури инвестирања техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 96,2%, а затим следе депоновање код банака и готовина са 2,0%.

Графикон 2.3. Структура инвестирања техничких резерви

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже додатним тржишним ризицима. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају је благо смањена са 90,3 % у Т1 2016. године на 90,2% у Т1 2017. године. На смањење овог рација утицао је нешто већи

раст меродавне премије у самопридржају од раста збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају.

Benefit рацио, као однос збира решених штета и промене техничких резерви, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања*, је смањен са 96,6% на крају Т1 2016. на 87,9% на крају Т1 2017. године.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Посматрано према **показатељу усклађености ликвидне активе и обавеза**⁸ у сектору осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) у Т1 2016. године је износио 142,9%, а у Т1 2017. године 151,9%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

⁸ Ликвидна актива, у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају Т1 2017. године се бавило 10 друштава за осигурање – што је за једно друштво за осигурање мање у односу на исти период претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у Т1 2017. године остварује раст од 5,8% у односу на исти период претходне године.

Концентрација портфеља у овом сегменту је благо повећана имајући у виду да у Т1 2017. године три друштва за осигурање са највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривају 69,6% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 68,2% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља Т1 2017. године и истог периода 2016. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- на тржишту Србије послује 23 друштва за осигурање – једно мање него у истом периоду претходне године, уз смањење броја запослених на 10.923 по стопи од 0,2%;
- остварен је раст билансне суме сектора осигурања за 10,8% и она износи 227,6 млрд динара;
- остварен је раст капитала од 12,2% и он износи 50,9 млрд динара;
- остварено је повећање техничких резерви од 10,4%, које износе 156,7 млрд динара, као и инвестирање њиховог претежног износа у државне хартије од вредности, како у животним, тако и у неживотним осигурањима;
- остварено је повећање укупне премије од 10,0% и она износи 24,1 млрд динара;
- доминантно је учешће неживотних осигурања у укупној премији и оно износи 76,3%. Премија неживотних осигурања бележи раст од 8,0%, при чему осигурање од одговорности због употребе моторних возила, имовинска осигурања и осигурање моторних возила – каско бележе раст од 5,8%, 4,5% и 13,8%, респективно;
- животна осигурања повећавају учешће у укупној премији са 22,3% на 23,7%;
- концентрација на тржишту мерена *Herfindahl Hirschman*-овим индексом је умерена.

Доношењем прописа којима се уређује делатност осигурања у Србији крајем 2014. године и у првој половини 2015. године створени су нормативни предуслови за значајан корак ка конвергенцији стања сектора осигурања у Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији, а у циљу обезбеђења нивоа заштите корисника услуга осигурања у Србији који ће одговарати нивоу који уживају та лица у Европској унији. У периоду израде наведених прописа, у Европској унији се примењивао оквир Солвентност 1, те је усклађивање домаће регулативе извршено са тим оквиром, а транспоновани су и поједини захтеви Солвентности 2, у складу са нивоом развоја тржишта осигурања у Србији. Имајући у виду наведено може се рећи да је у Србији у овом тренутку успостављен оквир Солвентност 1½. Наиме, имплементирани су поједине одредбе Солвентности 2 које се односе на квалитативне захтеве другог стуба (систем управљања који обухвата четири кључне функције: управљање ризицима, систем интерних контрола, интерну ревизију и актуарску функцију, као и сопствену процену ризика и солвентности - *ORSA*, супервизију засновану

на процени ризика, *fit and proper* захтеве при лиценцирању субјеката надзора и др).

Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на имплементацији новог методолошког оквира – анализе усклађености регулативе, као и преласком на спровођење следеће две фазе – процена ефеката имплементације⁹ и усклађивање регулаторног оквира, ће се обезбедити потпуна усклађеност делатности осигурања у Србији са правилима која важе у Европској унији, тј. још виши ниво стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања најкасније до приступања Србије Европској унији.

⁹ Ова фаза обухвата и спровођење квантитативне студије утицаја нових захтева Солвентности 2 на адекватност капитала и техничке резерве појединачних друштава и сектора осигурања у целини.